

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
VALVONTALAUTAKUNTA / 1. Jaosto 29.5.2009

5 § Valvonta-asian Dnro 03409 ratkaisu

Ratkaisun antamispäivä: 29.5.2009

Kantelija: Oikeustoimittajat ry c/o Jarkko Sipilä ja Susanna Reinboth, Helsinki

Asianajaja: Tapio Kinanen (52;07), Hyvinkää

TAUSTATIETOJA

Selostus asiassa esitetyistä vaatimuksista ja vastauksista

Kantelu 3.2.2009

1. Kinanen on laatimassaan lehtikirjoituksessa (HS 8.11.2008, mielipidekirjoitukset) väittänyt päämiestensä vastapuolien syyllistyneen rikokseen, vaikka näitä ei ollut tästä teosta epäilty, syytetty tai tuomittu. Kinanen ja eräs toinen henkilö ovat kommentoineet kirjoituksessa Helsingin käräjäoikeuden päätöstä, jolla Ylen toimittaja ja vastaava toimittaja oli tuomittu sakkoihin Kinanen ja tämän toisen henkilön päämiehiin kohdistuneesta törkeästä kunnianloukkauksesta ja yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä.

Kinanen ja tämä toinen henkilö olivat kirjoittaneet mm., että *"Ylen uutisointi 3.4.2006 perustui rikoksella hankittuihin tietoihin"*. Myöhemmin kirjoituksessa edelleen todettiin, että *"Ylen uutisointi --- rikostutkinnasta ei siis perustunut mihinkään viranomaistiedottamiseen vaan rikoksella annettuun ja hankittuun tietoon"*. Kinanen on siis kirjoituksessaan väittänyt, että Ylen toimittajat olivat syyllistyneet rikokseen hankkiessaan tiedot uutiseen. Kuitenkaan toimittaja ei ollut edes epäilty, saati syytetty tai tuomittu siitä, että he olisivat syyllistyneet rikokseen tiedonhankinnassa. On muutenkin selvää, ettei toimittaja syyllisty rikokseen julkaistessaan tietovuodon kautta saatua tietoa edes siinä tapauksessa, että tiedon vuotaja olisi rikkonut laissa säädetyn salassapitovelvollisuutensa.

2. Kinanen ei ollut kirjoituksessaan kertonut olevansa toisen syytetyn oikeusavustaja. Myöskään toinen kirjoituksen laatijoista ei ollut kirjoituksessa ilmaissut olevansa kanssasytetyn avustaja. Lukija oli siten jäänyt siihen käsitykseen, että kirjoitus oli ollut täysin ulkopuolisten asiantuntijoiden kannanotto puheena olevaan asiaan.
3. Lisäksi kantelija on paheksunut sitä, että mielipidekirjoituksessa on esitetty väite, jonka mukaan tällaisiin tietovuotoihin "varmuudella" liittyy lahjontaa ja muuta harmaata taloutta. Väitettä ei voi ymmärtää muuten kuin niin, että kirjoittajien varmojen tietojen mu-

kaan toimittajat lahjovat virkamiehiä saadakseen salassa pidettäviä tietoja. Kantelija on pyytänyt selvitystä siihen, mitkä ovat Kinasen tiedossa olevat varmat tiedot lahjonnasta.

Edelleen kantelija on pyytänyt, että kaikki kanteluun liittyvät asiakirjat olisivat yleisöjulkisia viimeistään käsittelyn päättymisen jälkeen.

Vastaus 13.3.2009 ja 16.3.2009

1. Kirjoituksessa, joka on ollut kommentointi Kerkelän uutisanalyysiin 30.10.2008 eikä Kinasen päämiehen tuomioon, oli puututtu siihen, miten Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja ja eräs kansanedustaja olivat kommentoineet asiaa Kerkelän kirjoituksessa. Kirjoituksessa 8.11.2008 ei ollut mainittu vastapuolia eikä väitetty vastapuolien syyllistyneen rikokseen. Ketään ei myöskään ollut mainittu nimeltä.

Kirjoituksessa oli todettu, että ”eräs esitutkintaan osallinen virkamies on virkarikokseen syyllistyneen luovuttanut salassa pidettäviä tietoja toimittajalle, joka on käyttänyt niitä hyväkseen mutta kieltäytynyt toimittajan lähdesuojaan vedoten tietojen vuotajaa nimeämistä”. Kirjoituksessa ei siis ollut syyllistetty ”vastapuolia”.

Kinaseen käsityksen mukaan kantelussa tarkoitettujen ”vastapuolien” nimiä ei ollut muutoinkaan asiaan liittyen julkaistu missään.

Asiassa on riidatonta, että jutun tutkinnasta ei ollut koskaan annettu viranomaistiedotteita. Uutisoinnin sisältö oli perustunut esitutkintapöytäkirjojen tietoihin, jotka tutkinnanjohtaja oli määrännyt 19.1.2005 salassa pidettäviksi. Syyttäjä oli ilmoittanut 30.3.2006 pyytävänsä määräajanpidennystä syytteen nostamiseksi ja ilmoittanut samalla, että lisätutkintapöytäkirja toimitettaisiin Kinaseen päämiehelle lausuntoa varten. Esitutkinta ei ollut päättynyt eikä syyteharkinta alkanut. Alustava haastehakemus oli toimitettu tiedoksi avustajalle sähköpostitse 1.6.2006. Syyte oli luettu 10.12.2007. Haastetta ei ollut sitä ennen annettu syytetyille tiedoksi. Tämä tarkoittaa sitä, että uutisoinnin 3.4.2006 tietoja ei ollut voitu luovuttaa rikkomatta salassapitovelvollisuutta ja/tai hyväksikäyttökieltoa.

2. Kirjoituksen oli kokonaisuudessaan laatinut toisen syytetyen avustaja ja sen oli alun perin ollut tarkoitus olla syytetyjen vastine Helsingin Sanomissa 31.10.2008 julkaistun Lasse Kerkelän uutisanalyysiin.

Helsingin Sanomat ei ollut antanut syytetyille vastineoikeutta, mutta toisen avustajan ja päätoimittajan sähköpostikeskusteluissa oli päädytty siihen, että kirjoitus julkaistaisiin mielipidesivulla.

Kinaseen on pyytänyt kirjoituksen laatineelta avustajalta lausuman, oliko avustaja-asema mielipidekirjoituksessa tai sitä lehteen jätettäessä ilmoitettu.

Avustaja on lausumassaan 3.12.2008 selvittänyt, milloin hän katsoo viimeistään avustaja-aseman tulleen varmistetuksi. Avustaja on lausumassaan todennut, että ”...asemamme ---n avustajina on jäänyt muiden kuin meidän toimesta kirjoituksessa nimenomaisesti ilmoittamatta”.

Avustajan sähköpostiviestistä 2.11.2008, joka on saate hänen HS Kotimaalle toimittamaansa vastineeseen toimittaja Kerkelän uutisanalyysiin, ilmenee, että hän oli ilmoittanut olevansa toisen epäillyn oikeudenkäyntiavustaja. Sähköpostiviestistä 3.11.2008, jo-

ka oli saate kirjoitukseen HS Mielipiteelle, ilmeni, että ”*oheisena on ---n ja ---n lakimiesten vastaus Lasse Kerkelän uutisanalysiin*”.

Viestien perusteella Helsingin Sanomille on viimeistään 3.11.2008 ilmoitettu Kinasen ja toisen avustajan asema nimenomaan avustajina. Mistään oman roolin salaamisesta ei ollut kysymys.

3. Jutun tutkinnasta ei ollut koskaan annettu viranomaistiedotteita. Uutisoinnin sisältö oli perustunut esitutkintapöytäkirjojen tietoihin, jotka tutkinnanjohtaja oli määrännyt 19.1.2005 salassa pidettäviksi. Syyttäjä oli ilmoittanut 30.3.2006 pyytävänsä määräajanpidennystä syytteen nostamiseksi ja ilmoittanut samalla, että lisätutkintapöytäkirja toimitettaisiin Kinasen päämiehelle lausuntoa varten. Esitutkinta ei ollut päättynyt eikä syyteharkinta alkanut. Alustava haastehakemus oli toimitettu tiedoksi avustajalle sähköpostitse 1.6.2006. Syyte oli luettu 10.12.2007. Haastetta ei ollut sitä ennen annettu syytetyille tiedoksi. Tämä tarkoittaa sitä, että uutisoinnin 3.4.2006 tietoja ei ollut voitu luovuttaa rikkomatta salassapitovelvollisuutta ja/tai hyväksikäyttökieltoa.

Kyse on ollut tietovuodosta ja näin saadun tiedon käyttämisestä.

Eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa on havaittu, että julkisuuteen pääsee ajoittain salassa pidettäviä tietoja kesken olevista esitutkinnoista. Oikeusasiamies lausui asiasta 30.10.2008 nro 278/2/05. Kertomuksen sivulla 3 on todettu, että ”Asiassa poliisilta saatujen lausuntojen mukaan poliisista tapahtuu tietovuotoja. Lausunnoissa todetaan muun muassa, että yleisellä tasolla on selviä viitteitä siitä, että poliisin ja muiden viranomaisten sisältä vuodetaan virkasalaisuuden piirissä olevaa tietoa tiedotusvälineille”.

Kertomuksen sivulla 6 on todettu ”Usean lääninjohdon lausunnossa pidetään kuitenkin ongelmallisena poliisin tiiviitä yhteyksiä toimittajiin ja ”Lehdistö-Poliisikerhoja” tai todetaan olevan syytä pohtia, mikä on ”normaalia ja vastavuoroista yhteistoimintaa tiedotusvälineiden edustajien kanssa ja joka täyttää poliisiasetuksen vaatimukset myös poliisin käyttäytymisestä vapaa-ajalla”.

Kertomuksen johtopäätöksissä sivulla 9 Paunio pyytää ”Poliisiosastoa ilmoittamaan mahdolliset toimenpiteet sen johdosta, että eräät poliisin lääninjohdot ovat esittäneet epäilyjä poliisin ja toimittajien yhteistyöhön liittyvistä epäkohdista”.

Oikeusasiamiehen kertomuksessa mainitut seikat ovat olleet tässä tapauksessa avustajien tiedostamia 3.11.2008 toisen avustajan lähettäessä kirjoituksen Helsingin Sanomille. Ottaen huomioon tässä vastauksessa esiintuodut seikat, on toisella avustajalla ollut perustellut syynsä kirjoituksen sanavalintoihin.

Kinanen on ilmoittanut vastustavansa, että kaikki kanteluun liittyvät asiakirjat olisivat yleisöjulkisia edes käsittelyn päätyttyä.

VALVONTALAUTAKUNNAN RATKAISU

Perustelut

Asianajajista annetun lain 7 d §:n 3 momentin ja hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 12.1-kohdan mukaan asianajajan on vastattava häntä koskevaan valvonta-asiaan

avoimesti ja totuudenmukaisesti. Asianajajan selvityksenanto- ja totuudessa pysymisvelvollisuuden noudattamisen tehosteena on kurinpidollisen seuraamuksen uhka.

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (1.4.2009) 10.1 kohdan mukaan asiakkaan asiasta tiedottamisen oltava asiallista ja 3.5 kohdan mukaan asianajajan on asianajotoiminnassaan ja muutenkin vältettävä kaikkea, mikä saattaa alentaa asianajajakunnan arvoa tai vähentää luottamusta asianajajakuntaan.

1. Kinanen on vastauksessaan kertonut, että kirjoituksen oli alun perin tarkoitus olla syytettyjen vastine Helsingin Sanomissa julkaistuu uutisanalyysiin. Helsingin Sanomat ei ollut antanut syytetyille vastineoikeutta, mutta toisen avustajan ja päätoimittajan sähköpostikeskusteluissa oli päädytty siihen, että kirjoitus julkaistaisiin mielipidesivulla. Valvontalautakunta on havainnut, että kirjoitus sisältää myös asiakkaan asiasta tiedottamista.

Valvontalautakunta on voinut lehtikirjoituksesta havaita, että siinä on todettu mm. seuraavaa: ”... *Ylen uutisointi 3.4.2006 perustui rikoksella hankittuihin tietoihin. Eräs esitutkintaan osallinen virkamies luovutti virkarikokseen syyllistyneen salassa pidettäviä tietoja toimittajalle, joka käytti niitä hyväkseen, mutta kieltäytyi toimittajan lähdesuojaan vedoten tietojen vuotajaa nimeämästä.*” Edelleen kirjoituksessa on todettu, että ”*Ylen uutisointi ... rikostutkinnasta ei siis perustunut mihinkään viranomaistiedottamiseen vaan rikoksella annettuun ja hankittuun tietoon.*” Kinanen on vastauksessaan kertonut, että uutisoinnin 3.4.2006 tietoja ei ollut voitu luovuttaa rikkomatta salassapitovelvollisuutta ja / tai hyväksikäyttökieltoa.

Kinasen vastauksesta ilmenee, ettei kirjoituksen tarkoitus ole ollut Ylen toimittajien syyllistäminen, vaan kirjoituksen sisällöstäkin on tehtävissä johtopäätös, että sillä on pyritty vastaamaan Julkisen Sanan Neuvoston ja eduskunnan lakivaliokunnan puheenjohtajille. Valvontalautakunta katsoo, että kirjoituksessa käytetyt ilmaisut ”Ylen uutisointi 3.4.2006 perustui rikoksella hankittuihin tietoihin” ja Ylen uutisointi rikostutkinnasta ei perustunut viranomaistiedottamiseen vaan ”rikoksella annettuun ja hankittuun tietoon” ovat tulkittavissa siten, että kirjoituksessa on väitetty perusteetta myös toimittajien syyllistyneen rikokseen. Tiedottaminen ei ole ollut asiallista ja menettely saattaa alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan. Valvontalautakunta katsoo, että Kinanen on tältä osin menetellyt hyvän asianajajatapan vastaisesti.

2. Valvontalautakunta on voinut Kinasen vastauksesta ja sen liiteasiakirjoista havaita, että Kinasen ja toisen kirjoituksen laatijan asema syytettyjen avustajina oli saatettu Helsingin Sanomien tietoon, mutta heidän asemansa avustajina oli jäänyt muiden kuin Kinasen ja toisen avustajan toimesta kirjoituksessa nimenomaisesti ilmoittamatta. Valvontalautakunta katsoo, ettei Kinanen ole salannut omaa rooliaan avustajana. Valvontalautakunta ei ole havainnut, että Kinanen olisi tältä osin menetellyt hyvän asianajajatapan vastaisesti.

3. Mielipidekirjoituksessa esitettyä kantelijan paheksumaa väitettä, jonka mukaan tietovuotoihin ”varmuudella” liittyy lahjontaa ja muuta harmaata taloutta, Kinanen on perustellut Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksessa 30.10.2008 278/2/5 esiintuoduilla näkemyksillä. Kinanen on todennut, että oikeusasiamiehen kertomuksessa mainitut seikat ovat olleet tässä tapauksessa avustajien tiedostamia 3.11.2008 toisen avustajan lähettäessä kirjoituksen Helsingin Sanomille. Kinanen on katsonut, että ottaen huomioon ju-

tun vaiheet salassapidon kannalta ja oikeusasiamiehen kertomuksessa esiintuodut seikat, on ollut perustellut syyt kirjoituksen sanavalintoihin. Valvontalautakunta katsoo, että tämä Julkisen Sanan Neuvoston puheenjohtajalle ja eduskunnan lakivaliokunnan puheenjohtajalle kohdistettu kommentti on osa yleisempää tietovuotoihin liittyvää yhteiskunnallista keskustelua ja tällaisessa keskustelussa myös voimakkaampi kielenkäyttö on sallittua eikä se sellaisenaan riko hyvää asianajajatapaa. Valvontalautakunta ei ole havainnut, että Kinanen olisi tältä osin menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti.

Kinasen kertomusta, jota asiassa esitetty asiakirjanäyttö tukee, on pidettävä uskottavana eikä hänen ole katsottava kohtien 2 ja 3 osalta menetelleen asiassa hyvän asianajajatavan vastaisesti.

Valvontalautakunta ei ole muiltakaan osin havainnut asiassa tulleen ilmi sellaisia seikkoja, jotka antaisivat aihetta epäillä, että Kinasen antama selvitys ei vastaisi todellista tapahtumainkulkua.

Säädökset ja määräykset

TO 3.5, 10.1

Lopputulos

Huomautus (kohta 1).

Valitusosoitus

Asianajajalla ja valtioneuvoston oikeuskanslerilla on oikeus valittaa tästä päätöksestä Helsingin hovioikeuteen.

Asian ratkaisijat

Arvela (pj.), Ylisuvanto ja Saarenpää.

Jälgennöksen oikeaksi todistaa

Pvm 24 / 6 2003

T. Lahikainen

Tuuli Lahikainen

Suomen Asianajajaliitto